

וכמעט כאותו עניין: ובכן חברנו שמעון (פרס) נתן ירו לחברים האחרים — רוב שריי'הממשלה, בניגוד לדעתו של שריי'החניך — לקצץ עוד עשרה מיליון רולר מתקציב האוניברסיטות. וזאת, בניגוד מוחלט לסיכום שהתקבל רק לפני חודשים, על דעת ראש-הממשלה והשרים הנוגעים לעניין.

אפילו ישעיהו בן-פרת מכה את ההחלטה, במאמר מערכת בידיעות אחרונות, בשם „בכי לדרות“. הוא כותב: „צריך היה לומר בפשטות, שישראל מאבדת עצמה לדעת.“

אילו יצחק שמיר, מודעי, שרון, רוני מילוא, הרבנים שפירא, פורוש וכת ריליה היו מחליטים כך — זה היה טיבעי, מובן, סביר. הללו רק השכלה גבוהה חסרה להם. תנו להם השכלה גבוהה שאם לא כן חיים אינם חיים.

אבל שמעון פרס, שוחר הסיפור העברית בפרט וההשכלה בכלל, קורא טולסטוי וסימן קריאה, משורר לעת מצוא ומקימן של ועדות חקירה להטבת התנאים של היוצר העברי בישראל...

לו תנו את קאמרון, רבאט, פגישת פיסגה עם מוכארכ, נאום הגיגי בוועידת סופרים, הכל מיפגני ראווה. הניחו לו עם השב"כ, נושאי ביטחון, מישפט ומוסר, עתיד ההשכלה הגבוהה בישראל, מצוקתו החומרית של הסופר, הכפייה הרתית, הבידיונות של גוש-אימונים.

איש הקש ולענייננו. אינני יודע אם המדינה הולכת פייפן, אבל אני יכול להבטיח לכם: ההשכלה הגבוהה הולכת. לא, היא כבר רצה. ראו הוזהרתם!

ז. פיפער

על קטיושות ועל מוזות

ימי המוסיקה הקאמרית בגליל העליון

קריין החדשות מודיע על קטיושות הממשיכות ליפול באצבע הגליל, והחרוכים שליקטתי מתחת לעצי החרוב רחביהנהוף הנוטעים בשררה המוליכה לבית-התרבות של כפר בלום ומונחים עכשיו על שולחני, מוסיפים לתת את ריחם האופייני; אותו ריח שאפף אותי עוד כטטר ראיתי את נוף-הגליל, את העצים, את השררה, את גינות-הגנוי המטופחות העוטרות לבית-התרבות, את הרשאים, את השבילים המוצלים, את עשרות זוגות אופני-הילדים המונחים בצד השביל, את פסל הילדה המתרחצת בכניסה לכריכת-השחיה של הקיבוץ — כשהגעתי בשעת חשיכה לקונצרט, אחד הקונצרטים של שבוע „ימי המוסיקה הקאמרית בגליל העליון“. שנה שניה לקיום המפעל, וכבר מסורת. וכבר מדברים על כך שאין כרטיסים לכל המבקשים לרכושם, שאין די מקומות איכסון במלונות ובבתי-הארח לכל הנוהרים לגליל לרגל התחרות, ועל כך שבשנים הבאות בודאי תהיה התחרות על כרטיסים לקונצרטים בין התל-אביביים לחברי הקיבוצים.

כל המציץ — נפגע, ומבקש ליהנות לא מקונצרט יחיד אלא מן השבוע כולו. אי-אפשר לקיים ישיבות של הוועדות בקיבוצים במשך כל השבוע, החברים תפוסים כהאונה לקונצרטים. מי שמצליח מתנגב גם לחזרות הפתוחות לקהל, ושם הוא מתוודע לצד אחר של המוסיקה, הצד הזוהר פחות, לא זה של ההופעה בלבד חגיגי על כמה לאור הורקורים והחווית קידה לקול תשוואת; הצד של המלאכה שעושה את המוסיקה, המאמץ המשותף של אמנים, מן הטובים שבהם, כל אחד במיטתו — להגיע למיציה של היצירה, לתיאום תפישותיהם ונגינתם עד להשגת ההרמוניה הנכספת.

פגישת עם האמנים בכנייארם ועם המוסיקה בשעת התהוותה מקרבת את הצדדים — הקהל לאמנים והאמנים לקהל. גננות מביאות את בני טיפוחיהן לחזרות כיתות כיתות, ואלה למרבה הפלא „יודעים להתנהג“, יושבים בשקט ומי אוזנים. ואורחי הקונצרטים של רוב, מתרווחים בשעות הבוקר על הכיסאות המרופדים ואינם שבעים מלשמוע.

בין אורחי הפסטיבל אתה מוצא פנים מוכרות המאכלסות בקביעות הצגות גאלה ופתחות עונה באולמי המופעים בתל-אביב וירושלים, בצד אלה

שמואל בונים: חדר-איפור

הל, „היה כבר כותב קונצרט לשוענים דיגיטליים, כטש שהיה עושה את זה.“

במסיבת-העיתונאים, לקראת סיום הפסטיבל, מבשרת עידית צבי שהגיע האישור — גם בשנה הבאה יקיים קול ישראל את פסטיבל ימי המוסיקה הקאמרית בגליל. ההודעה מתקבלת באנתר רווחה. יש כבר תוכניות לשנה הבאה, ולעוד שנתיים. „לא תאמינו“, אומר יעקב שניידר, מרכז ועדת-התרבות של המועצה האזורית, „בין הקהל היו גם בני נוער שהגיעו מצוידים בשקישיונה ותורמילינג, בלי שום סידורי לינה ואוכל, הם פשוט באו והסתדרו במקום. הפלא ופלא, נוער שוחר מוסיקה מעורר המיהה בקיבוץ, אורח מתל-אביב, מוזהר ומוזהר הישוב ומעמוריה-התורן שלו, שוויתר על כילוי אחר-הצהריים של יום. שישי בכסית, סח לפי תומו: „פגשתי כאן ילד משכבר, אחד מהחבר'ה, ממיסדי הקיבוץ, והוא התגאה כליכר בפסטיבל. תיראי למה העננו? מה שהקיבוצים מתגאים בו, קונצרטים! לא השבתי לו, לאתו איש, אבל בליכי היתה חגיגה קטנה. לא שלא היכרנו בעבר את יוצרי התרבות בני קיבוצים ולא שתרבות קיבוץ צריכה הוכחה; קיימת תימורת בני הקיבוצים, קיימות להקות זמר, להקת מחול, יש תיאטרון, הקיבוץ מעמיד משוררים, סופרים ואנשי אקרימה להתפאר. אבל החשש לעתידה של התרבות, תרבות כפשוטה ותרבות חיים, קיים בקיבוץ כמו שהוא קיים בארץ בכללה. כפי שציטטה אניטה שפירא — אמנם בהקשר אחר, בדיון בטלוויזיה — מריברי יעקב חזן: „רצינו להעמיד דור של אפיקורסים והעמדנו דור של איגנורנטים.“ המהפך שעבר כל דור מייסדי המדינה והקיבוץ בתוכם, ההינתקות מתרבות חיים אחת ומסורת דורות אחת והמעבר לצורת חיים ללא שרשים וללא מסורת. הביאו לצמיחת דור חסר תרבות, שערכי אבותיו נדרשו בו לתיאבון ואחרים לא נוצרו במקומם. דור שנתפתח במקרה „הטוב“ לאמריקניזציה או לזולגריזציה של הלבנטיות, ובמיקרה הרע נשאר בדיים יקות. כאשר מתגאים הקיבוצים במיעל מוסיקלי מעולה כימי המוסיקה הקאמרית בגליל העליון, אות הוא כי לא אפסה כל תיקוה.

של חברי הקיבוצים, המושכים ואנשי קריית שמונה. כל המפעל הגדול הזה הוא פרי יוזמתה של אשה אחת — עידית צבי, פסנתרנית, עורכת בקול המוסיקה של קול ישראל. היא שהגתה, יזמה וביצעה, והיא שהצליחה להלהיב לעניין את השותפים לה כיום, אנשי המועצה האזורית גליל עליון, חברי קיבוץ כפר-בלום ואנשי בית-ההארה שלו, ועוד שותפים ותומכים. עידית צבי אינה נתפשת לספקות באשר לאופי שהיא מבקשת לשוות לפסטיבל ימי המוסיקה הקאמרית בגליל העליון. לקהל, לעומת זאת, יש הקהל התל-אביבי המפונק והנוצץ טעה לחשוב שמדובר בעוד אירוע אופתי שאפשר להתהדר בהופעה בו — „למה לברוח עם דבר נהדר כזה לסוף העולם, אולי תקרבו אותו לתל-אביב? זה רחוק לנו.“ מישוה הציע את שפיים למשל, מספרים המארגנים. הם אינם מכינים את התופעה המיוחדת שיצרו כאן היום.

ולא מדובר בכך ש„מגיע“ גם להם, לאנשי הצפון, לשמוע מוסיקה אחרת, מלבד הבמנים של הקטיושות, והבמנים העל-קוליים של מטוסי חיל-האוויר; שמגיע להם תגמול על סיבלם, גם הם רוצים שינוי תרמית, משהו שאינו קשור במיקלטים, בגדרות-תייל סכיב יישויהם, במילחמות ובהפגזות. מדובר בשילוב של עשיית אמנות עם מיפגש אנושי של אורחי מוסיקה, מצד המכצעים והקהל כאחת; של קירבה הצומחת דווקא בזכות הממדים המצומצמים. כאן מתרחש המיפגש בין האמנים לקהל לא רק בקונצרטים, אלא גם בשעת הארוחות בחדר האוכל, בכריכת השחיה, על השבילים והרשאים בשעות הפנאי. לכל אלה תורם הירחוק מן המרכז, תורם הנוף הגלילי, האווירה החברית של הקיבוץ; ממדיו של אולם התרבות של כפר בלום משרתים היטב את אופיה של המוסיקה הקאמרית שאינה נשכרת מהשמעתה באולמות מסוגו של היכל-התרבות.

חיותה דבר הקריינית המעבירה את הקונצרט לקהל המאזינים בבית חזרות ומבקשת את הקהל באולם לנצור את ציפצופי השוענים הדיגיטליים המפריעים לנגינה, לנגנים ולשידור. אילו היה שוברט חי בזמננו, אומר מישוה בקד

בכל זאת תגובה

כסופו של דבר הגיב גבי דניאל — בנימין הרושובסקי, בכל זאת, על התקפתם של גורי וברטוב (ראה בעמוד הקודם): „ראשונים תמיד אנחנו“. כשיחה (טלפונית, כנראה) עם כתב המקומון העיר אמר בין השאר:

„אינני קורא עיתונים. הביאו את המאמרים (של ברטוב וגורי) לידיעתי. לדעתי זו בדיק „גלות הגועל“. מושג של אביגדור המאירי שגבי דניאל מצטט. יש ביהדות מסורת של חוסר סובלנות שמתבטאת באורתודוקסיה הרתית, ובסתימת מחשבה נוסח ברטוב. לדעתי המאמר של ברטוב הוא הסתה חולנית כמו אלה שהיו לפני רצה רוזה לוכסמבורג וארלוזורוב. טרור של אנאלפאביתים וגסי רוח ששולטים בעיתונות. אינני דן מידון ולא מנחם פרי ואינני מעורב בספרות העברית של היום, לא כותב ביקורות, ולא מגיב על האשמות, אלא עוסק במחקר, שבו אני מלמד מהי אחריות ומהו מחקר נקי. לא הביאו שרירים מן הגולה“ זה אני. לי אין שרירים. ומי שרוצה לתקוף את עבודתי עושה את זה במקום ובלשון הנכונים, ולא בבורות.

במלחמת השחרור היתה התנגשות בין גח"ל לצבאים, שחשבו את עצמם עליונים. תפיסת הגזע העליון פותחה בארץ בלית ברירה, מאחר שזרקי את הוריהם על כל תרבותם, ורצו בסוג חדש, זקוף, של יהודי. כל עלייה התקבלה על ידי הצברים בעליונות. היתה בושה לספר להם שהיתה שואה. אפלפלד תיאר את זאת בספרו בצורה אחרת. היחס כלפי הערבים נובע, לדעתי, מאותה שחצנות של „אתה בחרתנו“.

וראי שיש בשיר רמו למעשה לטרון, שכתבו עליו הרבה. לקחו אנשים שכורים ורצוצים כבשר תותחים. וזה היה חיוני באותו רגע. זה איפשר לבנות דרך עוקפת לירושלים. יש בזה חיוב ושלייה. בדרך כזוהר אני נלחמתי, לא גבי דניאל, היו גם תל אביבים כמוני אבל אני כתבתי על חברי. כתבתי מתוך הזכרונות שלי, וזה נכון כפרצפציה. בחוזה. מדינת ישראל נבנתה במידת מה על כסיס השואה, בעזרת ההעפלה וכן הלאה, וזה מתבטא בשיר, שמנסה לעורר את הבעיה הקשה של המחיר. הספרות העברית במיטבה העלתה תמיד את הבעיות הקשות: ברנה, אביגדור המאירי, יעקב שבתאי, כתבו תוכחות קשות. גבי דניאל יושב כאירופה, כשהוא יודע שהיא הקיאה אותנו. זו שניות קשה. גברוש, בין הטוענים לגילוי דרך כורמה, הופיע בטלוויזיה לא זומן וסיפר בכאב על שלושת בניו שיושבים בלום אנג'לס. זוהי בעיה כנראה, וכדאי לדבר עליה, לא?״

מי השילוח הולכים לאט (מדיו)

אבל רוגזה של הבריאה העמיקתא על האיגרא הרמה שלנו לא חלף גם עם תשובתו זו של הרושובסקי. או עם דרישתו של הנוך ברטוב (כאותו גיליון של העיר) לשלול מן המשורר את מישרת הרופסור שלו באוניברסיטת תל-אביב (אגב, מן הראוי היה שמי שמאשים אחרים בז'אנטיזם יעשפש שילוח תחילה יפהיפה כמעטו ובהתבטאויותיו שלו).

כמו במטרה להוסיף לפרשה כולה נופך קומי הצטרף אישהתחיה צבי שילוח לפולמוס. ברשימה בשם „השקיעה“ שפרסם בידיעות אחרונות של יום א' השבוע ציטט את מה שכינה בשם „השקפת המשורר, המבקר והרופסור הנ"ל“ (הרושובסקי). מבלי לשים ליבו לכך שמה שהוא מצטט ככיוול משמו של גורי מפי בנימין הרושובסקי אינו אלא פארודיה סארקאסטית של גורי עצמו על „השקפות“ יריבו, וכי הדברים המצוטטים על-ידי שילוח מעולם לא נאמרו על-ידי איש במהלך הוויכוח.

מה לעשות. לימין שלנו אין מול עם הכתבים שלו. קצת שכל (ואינטואיציה: שלא ליפול כפח ממין זה) צריך בכל זאת. גם בימין. אבל מה עושים אם אין?

הו, ז'בוטינסקי, ז'בוטינסקי, מי יגלה עפר מעיניך? מי?